

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять та самостійної роботи для
студентів
*спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
ОР «Бакалавр»*

Чернігів
2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи для студентів
*спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація*
ОР «Бакалавр»

Чернігів
2023

УДК 78.147.091.33-027.22:[37:7(092)

П 24

Рецензенти:

Біницька К. М., доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри педагогіки
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Силко Р. М., кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Укладач: *Скорик Тамара Володимирівна*,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

П 24 Педагогіка мистецтва. Методичні рекомендації до
практичних занять та самостійної роботи для студентів
спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація / Укл. : Скорик Т. В. Чернігів :
НУЧК імені Т.Г.Шевченка, 2023. 56 с.

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(протокол №7 від 22 березня 2023 р.)*

© Т. В. Скорик, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА»	
Тематичний план навчальної дисципліни «Педагогіка мистецтва»	6
Структура навчальної дисципліни	9
Перелік тем для практичних занять	10
Самостійна робота	11
Засоби діагностики успішності та якості навчання.....	12
ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	14
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ	46
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	48
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	51
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ	53

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Педагогіка мистецтва» відноситься до ОК дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Вивчення дисципліни спрямоване на підготовку майбутніх фахівців до здійснення мистецько-освітньої діяльності у закладах освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є педагогічний потенціал мистецтва в освіті, а також практична педагогічно-мистецька діяльність.

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіка мистецтва» є формування у студентів знань щодо змісту, теорії і методики навчання мистецтва, що сприятиме розвитку їхньої професійної компетентності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка мистецтва» є:

1. Ознайомити із теоретико-методологічними засадами педагогіки мистецтва.
2. Сформувані систематизовані знання про психолого-педагогічні умови ефективного керування процесом формування мистецьких знань.
3. Забезпечити осмислення специфіки мистецтва як поліхудожнього феномену.
4. Сформувані розуміння методів навчання мистецтва, особливостей мистецького сприймання.
5. Розвинути здатність до емоційного самопізнання, самовираження й переживання через мистецтво, збагатити їхній емоційний досвід через розширення емоційно-естетичного тезаурусу.

Викладання ОК передбачає лекції та практичні заняття, які забезпечують формування стійких знань щодо особливостей впливу мистецтва на особистість, використання

засобів мистецтва у формуванні здібностей та якостей особистості. Важлива роль відводиться самостійній підготовці здобувачів вищої освіти, у процесі якої опрацьовується додаткова література, виконуються індивідуальні навчально-дослідні завдання та реферати на запропоновані теми.

Дані методичні рекомендації призначені для підготовки здобувачів вищої освіти до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Педагогіка мистецтва» і сприятимуть більш ґрунтовному вивченню навчального курсу.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА»

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА»

Змістовий модуль 1. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Тема 1. Педагогіка мистецтва як наука та навчальна дисципліна

Сутність та завдання педагогіки мистецтва. Роль мистецтва у освіті в різні історичні періоди. Сутність мистецтва як художнього феномену. Філософія музики. Функції мистецької освіти. Реалізація пізнавальної функції художніх образів в процесі мистецької освіти. Методична технологія реалізації комунікативної функції мистецького навчання. Творчо-спонукальна функція мистецького навчання. Зміна особистісних орієнтирів мистецького навчання учнів. Розвивальні можливості мистецтва.

Становлення національної системи мистецької освіти. Становлення музично-педагогічної освіти у ХХ ст.. Основні тенденції розвитку сучасної педагогіка мистецтва. Сутність інтегрованого підходу у мистецькій освіті.

Тема 2. Гуманістична парадигма мистецької освіти

Гуманістична спрямованість мистецької освіти, національна основа мистецької освіти, забезпечення системності мистецького навчання як методологічна основа мистецького навчання. Вимоги впровадження гуманістичної

парадигми мистецького навчання. Стимулювання учнів до творчого самовираження в художній діяльності – важлива позиція гуманістичної педагогіки. Національна культура – основне джерело становлення митця. Надання національній мистецькій творчості пріоритетного місця в навчальних програмах. Впровадження в навчальний процес національно-стильового підходу до аналізу мистецьких творів.

Змістовий модуль 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Художнє пізнання в мистецтві

Поняття «пізнання мистецтва» як процесу і результату усвідомлення значень, які притаманні мистецтву, як феномену образного відображення дійсності. Художнє сприймання мистецтва і його розвиток в процесі навчання. Зміст, різновиди та критерії художнього сприймання. Умови художнього сприймання: вступне слово; цілеспрямоване створення ситуації мистецького сприймання; активізація художньо-асоціативного мислення учнів.

Тема 2. Методичне забезпечення навчального процесу з мистецьких дисциплін

Принципи навчання мистецтва: цілісності; культуровідповідності; естетичної спрямованості; індивідуалізації; рефлексії. Педагогічні умови навчання мистецтва: створення позитивної атмосфери навчання; досягнення діалогової взаємодії учителя і учня в освітньому процесі; забезпечення пріоритету практичної діяльності. Класифікація методів навчання мистецтва: за джерелами передачі та характером сприйняття художньої інформації; відповідно з характером мистецької діяльності; відповідно з характером художніх завдань по етапах навчання; залежно від завдань розвитку особистісних художніх властивостей учнів.

Тема 3. Особистіно-орієнтована освіта і художньо-педагогічні технології навчання

Сутність понять «технологія», «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання». Теоретичне обґрунтування художньо-інтегративних технологій. Операційні аспекти проблемно-евристичної технології: проблемні (незавершені) запитання, проблемний (ігровий або змагальний) виклад навчального матеріалу, створення проблемних ситуацій на уроці. Музичні технології навчання. Інтерактивні технології навчання мистецтва.

Тема 4. Інтегрований підхід до навчання мистецтва

Сутність інтеграції в мистецтві, переваги та проблеми інтеграції. Структура інтегрованого навчання та його значення. Система творчих завдань інтегративного типу, що передбачають активізацію міжсенсорних образних асоціацій учнів у процесі сприйняття та художньо-творчої діяльності. Рекомендації з проведення інтегрованих занять різних форм: урок-гра, урок-екскурсія, урок-подорож, урок-казка, урок-дослід, урок-турнір, урок-вистава, урок-естафета, урок-панорама, урок-діалог, урок-концерт, урок-вернісаж тощо. Художньо-педагогічна драматургія заняття, яка враховує загальні закономірності навчання та специфіку педагогіки мистецтва.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ												
Тема 1. Педагогіка мистецтва як наука та навчальна дисципліна	16	4	4	-	-	8	16	2	-			14
Тема 2. Гуманістична парадигма мистецької освіти	14	2	2	-	-	10	14	-	2			12
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6	-	-	18	30	2	2			26
Змістовий модуль 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ												
Тема 1. Художнє пізнання в мистецтві	14	2	2	-	-	10	14	-	-			14
Тема 2. Методичне забезпечення навчального процесу з мистецьких дисциплін	16	2	4			10	16	-	2			14
Тема 3. Особистіно-орієнтована освіта і художньо-педагогічні технології навчання	16	2	2	-	-	10	16	2	-			14
Тема 4. Інтегрований підхід до навчання мистецтва	14	2	2	-	-	10	14	-	2			12
Разом за змістовим модулем 2	60	8	10	-	-	40	60	2	4	-	-	54
Усього годин	90	14	16	-	-	60	90	4	6	-	-	80

**ПЕРЕЛІК ТЕМ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
1	Педагогіка мистецтва як наука та навчальна дисципліна	4/-
2	Гуманістична парадигма мистецької освіти	2/2
3	Художнє пізнання в мистецтві	2/-
4	Методичне забезпечення навчального процесу з мистецьких дисциплін	4/2
5	Особистіно-орієнтована освіта і художньо-педагогічні технології навчання	2/-
6	Інтегрований підхід до навчання мистецтва	2/2
	Разом	16/6

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми та завдання	К-ть годин денна/заочна
1	<p>Тема: <i>Педагогіка мистецтва як наука та навчальна дисципліна</i></p> <p>1. Підготовка до практичного заняття</p> <p>2. Підготувати на вибір: – повідомлення на тему: «Історичні витoki мистецтва» – есе «Чому я обрав професію художника?»</p>	8/14
2	<p>Тема: <i>Гуманістична парадигма мистецької освіти</i></p> <p>1. Підготовка до практичного заняття</p> <p>2. Підібрати 3 художні твори для аналізу з учнями. Визначити їх гуманістичну та національно-стильову складову</p>	10/12
3	<p>Тема: <i>Художнє пізнання в мистецтві</i></p> <p>1. Підготовка до практичного заняття</p> <p>2. Прочитати та зробити анотацію до книги Франсуази Барб-Галль. Як розмовляти з дітьми про мистецтво ХХ століття https://life.pravda.com.ua/culture/2016/04/9/210644</p>	10/14
4	<p>Тема: <i>Методичне забезпечення навчального процесу з мистецьких дисциплін</i></p> <p>1. Підготовка до практичного заняття</p> <p>2. Навести приклади (використовуючи засоби мистецтв) до кожної групи методів навчання мистецтва</p>	10/14
5	<p>Тема: <i>Особистіно-орієнтована освіта і художньо-педагогічні технології навчання</i></p> <p>1. Підготовка до практичного заняття</p> <p>2. Підібрати репродукції картин до тем: Весна, Осінь, Ліс, Море.</p>	10/14
6	<p>Тема: <i>Інтегрований підхід до навчання мистецтва</i></p> <p>1. Підготовка до практичного заняття</p> <p>2. Розробити 2 приклади побудови фасилітованої дискусії, використавши перелік творів для фасилітації на уроках мистецтва за підручником Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителя. Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с. https://estetika.at.ua/Methoduka_Masol_L.M..pdf</p>	12/12
	Разом	60/80

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ ТА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

При оцінюванні результатів засвоєння дисципліни (поточної і кінцевої атестації) застосовується бально-рейтингова система. Засвоєння кожної теми модуля навчального матеріалу оцінюється в балах.

Для кожної теми розроблена система контрольних завдань, які виконуються студентом самостійно й у сукупності визначають рівень його навчальних досягнень. Кожне завдання оцінюється в балах в залежності від його обсягу й ступеня складності.

При оцінюванні по кожній темі враховуються усні відповіді на практичних заняттях, виконання практичних завдань, виконання індивідуальних завдань, написання самостійних робіт тощо.

Додатково студенти можуть отримати до 20 балів за різні форми неформальної освіти (участь у наукових конференціях, семінарах, вебінарах, круглих столах тощо) за умови, якщо їх тематика співпадає з тематикою ОК «Педагогіка мистецтва» та здобувач освіти представляє сертифікат участі.

В кінці семестру реальні бали, отримані студентами за те чи інше завдання (вид діяльності), підсумовуються, і ця сума вважається підсумковою оцінкою успішності студента.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за семестр з дисципліни – 100: з них 75 – поточний контроль, 25 – підсумковий (екзамен).

Розподіл балів із навчальної дисципліни (поточний та підсумковий) для денної/заочної форми навчання

	Поточне опитування та самостійна робота									Сума всього
	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
Тема	T1	T2	ІНДЗ	додат- кові	T3	T4	T5	T6	екзамен	
Бали	10	10	10	5	10	10	10	10	25	100

- усна відповідь на практичному занятті – до 5 балів;
- підготовка самостійних (індивідуальних) завдань до занять (реферат, презентація, практичні завдання) – до 5 балів;

- виконання індивідуального навчально-дослідного завдання – до 10 балів.

Додаткові бали:

- активність на лекціях та практичних заняттях, своєчасне виконання завдань самостійної роботи – до 5 балів;

- студент може отримати додаткові бали шляхом участі у неформальних формах освіти (вебінари, семінари, круглі столи, наукові студентські конференції тощо) за тематикою курсу та підтвердити участь відповідним сертифікатом – до 20 балів.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Тема: ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Питання для обговорення

1. Сутність та завдання педагогіки мистецтва.
2. Роль мистецтва у освіті в різні історичні періоди:
 - педагогіка мистецтва у часи античності;
 - роль педагогіки мистецтва у Стародавній Греції.
3. Я. А. Коменський про виховний вплив мистецтва.
4. П. Юркевич про значення мистецького виховання.
5. Функції мистецької освіти.

➡ *Проблемні питання та завдання для самостійної роботи*

Підготувати повідомлення на тему:

- Роль мистецтва у вихованні молоді у різні історичні періоди.
- Історичні витоки мистецтва.

Підготуватися до обговорення питань:

- Як має враховуватися асоціативна природа образотворчого мистецтва у педагогічному процесі?
- У чому полягає шкідливість спрощення, підтасування під назву твору мистецтва асоціацій?

Література

1. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія : навч. посібник. Суми: Вид. «Наука», 2004. 211 с.

2. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія, (за ред. Ничкало Н. Г.). Чернівці: Зелена Буковина, 2006. 224 с.

3. Олексюк О. М., Ткач М. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості. Київ: Знання України, 2004. 264 с.

4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва: домінантні аспекти розвитку. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/152/9.pdf>

5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). URL: <https://studfile.net/preview/5191220/>

■ *Методичні рекомендації до теми*

Основні положення теми

1. Педагогіка мистецтва – самостійна галузь педагогічної науки, що розробляє естетичні й етичні засади формування особистості, її загального й професійного розвитку засобами різновидів мистецтва.

Мистецька педагогіка – це:

1) наука про мистецьку освіту;

2) теорія і практика мистецько-педагогічної діяльності й естетичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл і вихованців закладів позашкільної освіти;

3) самостійна галузь професійної педагогіки, що досліджує проблеми професійної підготовки фахівців у галузі мистецтва й охоплює такі складові, як музична, художня, театральна, музейна, хореографічна та інші педагогіки (Олена Отич).

Мета мистецької педагогіки:

– забезпечення функціонування загальної і професійної мистецької освіти;

– вдосконалення процесу художньо-естетичного виховання та художньо-естетичного розвитку особистості;

– акцентування уваги на розробленні теоретичних засад підготовки учнів до аматорської і професійної мистецької діяльності, оволодіння її технікою й технологією;

– формування в особистості естетичної культури (тобто «виховання для мистецтва», «мистецької едукації»).

2. Я.А. Коменський високо цінував педагогічний потенціал мистецтва і вважав мистецтво більш ефективним, ніж будь-які настанови чи «вся сила» дисципліни. Видатний чеський педагог активно використовував різновиди мистецтва у процесі навчання і виховання учнів з метою розвитку в них спостережливості, гостроти розуму, швидкої реакції, свободи «від усілякої дерев'яної сором'язливості».

В Україні одним із перших на педагогічний потенціал мистецтва звернув увагу Памфіл Юркевич. «Філософія серця» розкриває ідеї педагогіки мистецтва, якому він надавав величезного значення, як чиннику саморозвитку людської індивідуальності та засобу формування в людини вмінь перекладати всі мови, якими «розмовляє» з нею дійсність, мови почуттів.

3. Функції мистецької освіти

Культурологічна функція: орієнтує навчальну діяльність на розвиток загальної та художньої культури учнів; інтегративний характер художнього виховання, забезпечення цілісності художнього світобачення учнів.

Пізнавальна: художній образ цілісно відтворює життя, в єдності раціонального і емоційного. Завдяки цьому явища та події, відтворені в художніх образах, ми сприймаємо не тільки усвідомлено, а й емоційно переживаємо.

Комунікативна функція ґрунтується насамперед на встановленні, з'ясуванні особистісного смислу спілкування з мистецтвом, розуміння мови мистецтва через художній образ.

Творчо-спонукальна функція мистецького навчання передбачає активізацію творчих підходів особистості до життєдіяльності; відбувається у процесі сприймання мистецтва, в процесі інтерпретації художніх образів, і, найголовніше, безпосередньо у художньо-творчому процесі.

Гедоністична функція пов'язана з осягненням, усвідомленням і розумінням художньо-виражального значення мистецьких творів.

Підготовка самостійної роботи передбачає пошук інформації для повідомлень (розкриття питань із посиленням на інформаційні джерела у формі тез) та обговорення проблемних питань з теми, висловлювання власної думки та її аргументування.

Практичне заняття 2

Тема: ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Питання для обговорення

1. Становлення музично-педагогічної освіти у ХХ ст.
2. Основні тенденції розвитку сучасної педагогіки мистецтва.
3. Інтегрований підхід у мистецькій освіті.

➡ *Проблемні питання та завдання для самостійної роботи*

1. Запропонувати завдання для визначення здібностей до малювання школярів на початковому етапі навчання.
2. Проаналізувати урок мистецтва за підручником: Гайдамака О. В. Мистецтво: підруч. інтегр. курсу для 5-го кл. закл. заг. серед. освіти / Олена Гайдамака, Наталія Лемешева. Київ : Генеза, 2022. 136 с. : <https://drive.google.com/file/d/1zEi7RJNgmIMi69EdwyGrtLuxCcp1GHiw/view?usp=sharing>

Література

1. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія : навч. посібник. Суми: Вид. «Наука», 2004. 211 с.
2. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія / за ред. Ничкало Н. Г. Чернівці: Зелена Буковина, 2006. 224 с.
3. Олексюк О. М., Ткач М. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості. Київ: Знання України, 2004. 264 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : домінантні аспекти розвитку. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/152/9.pdf>
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). URL: <https://studfile.net/preview/5191220/>

6. Скорик Т. В. Принципи інтеграції предметів мистецького циклу. *Діалог культур у контексті історії українсько-грецьких зв'язків*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 20 трав. 2011р.). Київ: НАКККиМ, 2011. С. 200-203.

■ *Методичні рекомендації до теми*

Основні положення теми.

1. Мистецька освіта – це освітня галузь, спрямована на розвиток у людини спеціальних здібностей і смаку, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій, здатності до спілкування з художніми цінностями у процесі активної творчої діяльності та удосконалення власної почуттєвої культури.

Ще на початку ХХ ст. стали активно звучати твердження про поліфункціональність мистецької освіти. Ідеєю синтезу мистецтв захоплювався український композитор М. Леонтович. Він був одним із перших вітчизняних митців, який звернувся до ідеї синтезу музики й світла і тлумачив її як естетичну потребу нового підходу до навчання й виховання молодших школярів. Педагог уважав за доцільне ознайомлювати учнів з аналогією «сім кольорів спектра – сім тонів музичної гами», з уявленнями про паралелі між кольорами та інтервальними співвідношеннями тонів.

Оригінальну концепцію мистецької освіти для молодших школярів на інтегративній основі розробляв і втілював у власній практиці український музикознавець і педагог Б. Яворський. В обґрунтуванні власних педагогічних принципів він виходив із розуміння цілісності сприйняття дитиною оточуючого світу та мистецтва, активного залучення асоціацій під час музичної, візуальної та рухової творчості.

У 1980-ті рр. ХХ ст. з'являється концепція музичного виховання Д. Кабалевського, який уперше в історії шкільної музичної педагогіки сформулював мету музичного виховання в широкому культурологічному контексті.

Система мистецької освіти в Україні сформувалася в середині 30-х років ХХ ст. і була невід'ємною складовою загальної системи освіти в Радянському Союзі. Спочатку була створена система музичної освіти, основні принципи організації і змісту якої стали основою організації професійного навчання художнього, театрального, хореографічного напрямів.

З 90-х років ХХ століття, зі здобуттям Україною державної незалежності, у розвитку мистецької освіти у початковій школі відбулися істотні зміни. Було створено законодавче поле для функціонування всіх рівнів мистецької освіти, затверджені цільові державні програми «Учитель», «Діти України», «Обдарована дитина», що відображають окремі аспекти її розвитку. Активно розроблялися нові положення про закономірності процесу художньо-естетичного виховання підростаючого покоління, обговорювалися концепції мистецької освіти.

Вищим навчальним закладам надається більшої самостійності у визначенні змісту освіти та шляхів їх розвитку. Створюються навчальні заклади нового типу, що є більш різноманітними за своєю структурою, гнучкими за принципами навчання, такими, що можуть швидко реагувати на запити сучасності. Консерваторії, як вищі навчальні заклади, за західноєвропейським зразком набувають статусу академій, інститути стають університетами.

Сьогодні в Україні функціонує багатоступенева і безперервна система підготовки мистецьких кадрів, до якої входять початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання) – позашкільна освіта; середні спеціалізовані мистецькі школи (школи-інтернати) – загальна середня освіта та професійна підготовка; вищі навчальні заклади; студії з підготовки кадрів для національних творчих колективів України. У мережі початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів системи Міністерства культури і туризму України (музичні, хореографічні, художні, хорові тощо).

2. У музичній освіті ХХІ століття пріоритетними тенденціями розвитку визначено:

– гуманізація (полягає в утвердженні людини як найвищої цінності (особистісно орієнтоване навчання), стверджує створення нового зразка музичної освіти, орієнтованої на особистість учня);

– фундаменталізація (як пріоритет галузей і методів пізнання, що забезпечує багатопрофільність, вихід у суміжні сфери, сприйнятливості до інновацій, здатність до продуктивної переробки інформації і творчого пошуку);

- гуманітаризація (покликана формувати духовність особистості, планетарне мислення, художню картину світу; самовизначення особистості в музичній культурі);

- національна спрямованість (полягає в органічному поєднанні музичної освіти з історією і традиціями українського народу, у збереженні і збагаченні національних цінностей);

- перехід від інформативних форм до активних методів музичного навчання (передбачає використання наукового пошуку, проблемного підходу, мультимедійних технологій, інноваційних моделей, які активізують інтелектуальну діяльність);

- створення умов для творчої самореалізації учнів (передбачає самоактуалізацію творчого підходу, дає можливість особистості пережити радість творчого досягнення);

- безперервність музичної освіти (дозволяє постійно поглиблювати підготовку, досягати цілісності і послідовності в музичному навчанні і вихованні) та ін.

3. Інтеграція (від лат. – integer – повний, цілісний) – об'єднання в ціле будь-яких окремих частин.

Загальні вимоги, якими повинен відповідати інтегрований урок: використання нових досягнень науки, передової педагогічної практики, побудови уроку на основі закономірностей навчально-виховного процесу; зв'язок з раніше засвоєними знаннями і вміннями, опора на досягнутий рівень розвитку учнів; мотивація і активізація розвитку всіх сфер особистості; логічність і емоційність всіх етапів навчально-виховної діяльності; ефективність використання педагогічних засобів. Зв'язок з життям, особистим досвідом учнів. Формування практично необхідних знань, умінь, навичок, раціональних прийомів мислення і діяльності. Мотивація і активізація розвитку всіх сфер особистості. Ретельна діяльність, прогнозування, проектування і планування кожного уроку.

Виконуючи завдання самостійної роботи, що передбачає аналіз уроку мистецтва за підручником Гайдамаки О. В. «Мистецтво» (5 клас), необхідно обрати один урок та проаналізувати мистецькі твори, які розглядаються в цьому уроці, визначити їх настрій та характер, особливості сприймання учнями.

Практичне заняття 3

Тема: ГУМАНІСТИЧНА ПАРАДИГМА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Питання для обговорення

1. Сутність гуманістичної спрямованості мистецької освіти.
2. Національно-стильовий підхід до аналізу мистецьких творів. Навести приклади.
3. Особистісно-орієнтований підхід в мистецькій освіті.

➡ Проблемні питання та завдання для самостійної роботи

1. Розкрити гуманістичний зміст мистецьких творів на конкретних прикладах.
2. Підібрати 3 твори образотворчого мистецтва для аналізу з учнями. Визначити їх гуманістичну та національно-стильову складову.

Література

1. Дорошенко Т., Міненко А., Скорик Т. Методичні основи модернізації мистецької підготовки вчителя початкової школи в контексті сучасних освітніх парадигм. *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES : State an Society*, 4(1), 2017, Poland, С. 126-142.
2. Горбенко С. С. Історія гуманізації музичної системи освіти. Навчальний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2007. 380 с.
3. Олексюк О. М., Ткач М. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості. Київ: Знання України, 2004. 264 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : домінантні аспекти розвитку. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/152/9.pdf>
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). URL: <https://studfile.net/preview/5191220/>

■ *Методичні рекомендації до теми*

Основні положення теми.

1. Впровадження гуманістичної парадигми мистецького навчання передбачає дотримання цілого ряду вимог. Серед них першочергового значення набувають такі, як:

- застосування в процесі навчання творів, зміст яких сповнено гуманістичного смислу;
- стимулювання критично-оцінного ставлення учнів до мистецтва, вільне його виявлення;
- максимальну активізацію, розвиток творчих можливостей учнів;
- створення позитивного емоційного забарвлення процесу навчання;
- повагу до учня, розвиток у нього людської гідності, почуття відповідальності за результати навчання, здатності до розуміння кращих здобутків мистецтва;
- поєднання нормативного забезпечення змісту навчання із наданням учневі можливості вільного вибору його напрямів.

Гуманістичне спрямування навчання означає вибір таких художніх зразків, що естетично інтерпретують людське в людині. Глибоке проникнення у внутрішній світ людини, прагнення пізнати і відтворити найтонші нюанси її внутрішнього життя – основні характеристики гуманістичної основи мистецтва.

Важлива позиція гуманістичної педагогіки – стимулювання учнів до творчого самовираження в художній діяльності. Провідну роль має відігравати підтримка найменших спроб учнів до відтворення внутрішнього «Я» в художніх діях.

2. Національна культура – основне джерело становлення митця.

Забезпечення національної основи мистецької освіти передбачає:

- надання національній мистецькій творчості пріоритетного місця в навчальних програмах;
- впровадження в навчальний процес національно-стильового підходу до аналізу мистецьких творів.

У музичному творі прослідковуються народні інтонації, у змісті, у художній палітрі того чи іншого автора учень має побачити, відчувати національне коріння творчості автора.

3. Опора на особистісно-орієнтований підхід передбачає, що учень зацікавлений у формуванні такого ставлення до художнього навчання, в якому мистецька діяльність усвідомлено спрямовується на виявлення власних художніх здібностей, на реалізацію унікальних мистецьких можливостей. Мистецька діяльність виступає як один із найважливіших засобів становлення художньої активності учня.

Реалізація особистісно-діяльнісного підходу в мистецькій освіті передбачає: опору на результати індивідуальної діагностики учнів; впровадження проєктувальних підходів до навчання мистецтву; суб'єкт-суб'єктну комунікативну взаємодію.

Виконуючи завдання самостійної роботи, необхідно визначити гуманістичну складову мистецького твору, тобто які ціннісні ідеї втілені у творі, які почуття викликає твір мистецтва, які якості може виховати та на які може вплинути (почуття доброти, гордості, поваги тощо).

Практичне заняття №4

Тема: ХУДОЖНЄ ПІЗНАННЯ В МИСТЕЦТВІ

Питання для обговорення

1. Сутність художнього сприймання мистецтва.
2. Критерії сприймання мистецтва.
3. Різновиди художнього сприймання.
4. Умови (чинники) організації художнього сприймання.

► Проблемні питання та завдання для самостійної роботи

Художньо-педагогічний аналіз твору образотворчого мистецтва

Вступ

- Відомості про авторів та історія написання твору (якщо є відомості)

Мистецтвознавчий аспект аналізу

- Ідея. Тема. Образи. Композиція.

Аналіз засобів втілення художніх образів.

Методичний аспект аналізу

- Визначити педагогічно-виховний потенціал обраного твору
- Запропонувати варіант бесіди з учнями

Література

1. Олексюк О. М., Ткач М. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості. Київ: Знання України, 2004. 264 с.
2. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Київ: Либідь. 288 с.

3. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: Навч. посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 256 с.

4. Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін. Київ: АПН України, 1998. 183 с.

■ *Методичні рекомендації до теми*

Основні положення теми.

1. Зміст художнього сприймання – це, по суті, зміст образів мистецтва, інформацію про які отримує людина в процесі споглядання чи слухання мистецьких творів. Художнє сприймання – прагнення особистості до усвідомлення тих переживань, що втілено у мистецтві, стремління отримати емоційну насолоду під досконалою формою та художніх образів.

Художнє сприймання – складний процес чуттєвого відображення предметів та явищ об'єктивної дійсності при безпосередньому їх впливі на органи чуття, що зумовлений психологічними особливостями, досвідом особистості, її емоційно-почуттєвою сферою тощо.

2. Критерії художнього сприймання:

- міра вираженості емоційної реакції. На відміну від байдужого, нейтрального ознайомлення, повноцінна емоційна реакція свідчить про такий характер сприйняття, який відзначається яскравим відгуком на художні образи, на явища, відтворені в них засобами мистецтва;

- ступінь адекватності сприймання, що передбачає відповідність враження від мистецького твору його змістовим характеристикам, здатність до об'єктивного усвідомлення і оцінки форми художніх образів;

- широта диференціювання елементів мистецького твору, що свідчить про фіксацію багатства відтінків змісту художнього твору та характерних ознак його формотворення;

- повнота сформованого образу, що означає глибоке усвідомлення основних характеристик художнього твору вже на етапі сприймання.

3. Різновиди художнього сприймання:

- Сприймання первинне (слухання-ознайомлення) і повторне (кількаразове). Відмінність цих різновидів сприймання художнього твору очевидна. При первинному ознайомленні з твором сприймання відрізняється більшою узагальненістю і поверховістю, при повторних – коло «схоплених» деталей розширюється, спостерігається глибше усвідомлення сутності, змісту і форми художнього образу.

- Сприймання художніх образів, створених іншими, і сприймання результату власних мистецьких дій. Сприйняття створеного іншим містить важелі об'єктивнішої оцінки, ніж сприймання власних творінь. Через те особливо важливою виступає здатність до сприймання власної творчості відсторонено, спроможність подивитись на твір «чужими» очима.

- Сприймання уважне і розсереджене. Сприймання мистецьких творів, сповнене уваги, суттєво відрізняється від розсередженого сприймання глибиною проникнення в сутність художніх образів, повнотою охоплення їх змісту. Сприймання, що не спрямоване спеціально на твір, а характеризується побіжним спогляданням, іноді називають фоновим, тобто таким, де звучання музики, драматургічна дія, виразне читання, перегляд телепередачі тощо сприймається як фон до основної дії.

- Сприймання цілісне і фрагментарне. Цілісне сприймання передбачає спроможність цілісного охоплення художнього твору, такого сприймання, де кожна деталь усвідомлюється як складова художнього образу. Фрагментарне сприймання, навпаки, характеризується довільним виокремленням окремих деталей, не залежним від їх художньої значущості.

- Сприймання зацікавлене і байдуже. Художнє сприймання, що характеризується зацікавленістю, сформованістю установки на досягнення змісту і форми твору виявляється значно ефективнішим, повнішим, глибшим порівняно із незацікавленим, таким, що не переслідує ніякої художньої мети. Наявність бажання зумовлює характер сприйняття, інтерес підсилює його інтенсивність, а байдуже ставлення до

творчості того чи іншого автора чи мистецтва певних жанрів, нівелює емоційність сприйняття, руйнує художнє осмислення того, що сприймає реципієнт.

Логічна схема керування художнім сприйманням школярів:

- розробка вчителем варіантів художньо-сислової організації сприймання твору мистецтва;

- визначення рівня осягнення художнього змісту твору мистецтва учнями конкретного класу та прогнозування можливого особистісного смислу, який вони вклатимуть у сприйняте;

- виділення на цій основі провідних художньо-естетичних ідей (генералізованих ліній);

- визначення логіки художнього спілкування з учнями у процесі художнього сприймання та доцільних педагогічних впливів, які зумовлюють наведення учнів на сприймання й переживання змісту творів мистецтва;

- організація процесу мистецького спілкування школярів;

- контроль за результатами художнього сприймання школярами мистецького твору і відповідне коригування керівних впливів;

- вироблення нових варіантів художньо-сислової організації сприймання музики.

Педагогічні вимоги до попередньої інформації про твір мистецтва: адекватність, повнота (ознайомлення з «біографією художнього твору», оточення твору загальнохудожніми, історико-соціальними і побутовими повідомленнями), доступність, лаконічність, художня образність, емоційна насиченість, різноманітність.

4. Чинники, які впливають на організацію сприймання:

- позитивні – правильний режим навчання учнів (розподіл активної діяльності й відпочинку протягом уроку, зміна вражень, різноманітність діяльності, організація мікропауз тощо); сприятливий психологічний клімат, естетична якість твору мистецтва, його доступність і відповідність потребам учнів; професіоналізм учителя;

• негативні – неправильна організація діяльності (тривалість, одноманітність, інтенсивність, невідповідність рівню музичного розвитку дітей тощо), несприятливий психологічний клімат (емоційний дискомфорт, неадекватність психічного стану учня змісту твору, порушення контакту між учнями, між учнями і вчителем тощо), наявність сильних подразників.

Умови, за яких руйнується педагогічна ситуація сприймання твору мистецтва: а) розбіжність установок учителя і учнів; б) відсутність комунікативної взаємодії; в) використання репродуктивних методів навчання; г) психологічна некомпетентність учителя тощо.

Умови організації художнього сприймання:

1. Відповідна внутрішня налаштованість на мистецький твір.

2. Створення відповідної установки, яка може сприяти чи перешкоджати сприйманню.

3. Ступінь готовності до сприймання залежить від підготовленості та попереднього досвіду слухачів.

4. Естетична якість твору не завжди співпадає з реакцією на нього слухачів.

5. Установка створюється передусім вступним словом вчителя.

Практичне заняття 5

Тема: МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Питання для обговорення

1. Принципи навчання мистецтва.
2. Педагогічні умови навчання мистецтва.
3. Методи навчання мистецтва за джерелами передачі та характером сприйняття інформації.
4. Методи навчання відповідно з характером мистецької діяльності.
5. Вибір методів навчання.

➡ Проблемні питання та завдання для самостійної роботи

1. Дати характеристику українських народних пісень-хороводів.
2. Підібрати музичний та художній матеріал до теми «Природа», «Діяльність», «Історичні події».

Література

1. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : домінантні аспекти розвитку. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/152/9.pdf>
2. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). URL: <https://studfile.net/preview/5191220/>
3. Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін. Київ: АПН України, 1998. 183 с.
4. Скорик Т. В. Музика на уроках читання. *Початкова школа*. 2003. №3. С. 40-43.

■ *Методичні рекомендації до теми*

Основні положення теми

1. Принципи навчання мистецтва – це основні положення, що визначають сутність, зміст, провідні вимоги до взаємодії учителя і учнів, виконання яких передбачає досягнення результативності процесу оволодіння учнями мистецтвом.

З-поміж найголовніших визначаємо такі принципи навчання мистецтва:

- цілісності;
- культуровідповідності;
- естетичної спрямованості;
- індивідуалізації;
- рефлексії.

2. Педагогічні умови навчання мистецтва – це цілеспрямовано створені чи використовувані обставини мистецького навчання, що забезпечують можливість досягнення його результативності.

Серед першочергових визначаємо *такі педагогічні умови, як:*

- створення позитивної атмосфери навчання;
- досягнення діалогової взаємодії учителя і учня в освітньому процесі;
- забезпечення пріоритету практичної діяльності.

3. Методи навчання мистецтва за джерелами передачі та характером прийняття художньої інформації:

- словесні;
- демонстраційно-образні (наочні);
- художньо-творчі (практичні).

До словесних методів мистецького навчання відносяться такі: пояснення, розповідь, бесіда, обговорення, поточний коментар, вербалізація змісту художніх образів, лекції.

До *демонстраційно-образних методів* мистецького навчання відносяться такі: демонстрація художніх творів, художнє ілюстрування словесних пояснень, самостійне спостереження.

До художньо-творчих методів мистецького навчання відносяться такі: художнє вправляння (вправи), інтерпретація художнього матеріалу (цілісне відтворення), імпровізація.

4. *Методи навчання відповідно з характером мистецької діяльності.*

Відповідно з характером мистецької навчальної діяльності розрізняють такі методи, як: наслідувальні, репродуктивні, інтерпретаційні, творчі.

5. Вибір методів навчання має спиратись на дотримання наступних критеріїв:

- відповідність методів закономірностям і принципам навчання;
- відповідність меті і завданням навчання;
- відповідність мети, завдань і змісту певної науки та даної теми зокрема;
- відповідність навчальним можливостям школярів (віковим, фізичним, психічним), рівню підготовки (освіченості, вихованості і розвитку), особливостям класного колективу;
- відповідність умовам і часу навчання;
- відповідність рівню підготовки самого викладача та його особистісним можливостям.

Виконуючи завдання самостійної роботи, необхідно навести приклади рухів до українських пісень-хороводів:

- до першої групи належать хороводи, в яких відображаються трудові процеси («А ми просо сіяли, сіяли», «Мак», «Шевчик», «Бондар», «Коваль» та ін.);

- до другої - хороводи, де відбито родинно-побутові відносини трудового народу («Перепілка», «Ой гілля-гілочки», «Пташка» тощо);

- до третьої - хороводи, в яких знайшли свій вияв патріотичні почуття народу, оспівується рідна природа («А вже весна», «Марена» та ін.).

Друге завдання самостійної роботи передбачає підбірку музичних творів та репродукцій картин до зазначених тем.

Практичне заняття 6

Тема: МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Питання для обговорення

1. Методи навчання відповідно з характером художніх завдань по етапах навчання.
2. Методи формування пізнавального інтересу у навчанні мистецтву.
3. Методи контролю і самоконтролю у навчанні мистецтва. Навести приклади таких методів.
4. Характеристика ігрових та проблемних методів навчання мистецтву. Навести приклади таких методів.

➡ *Проблемні питання та завдання для самостійної роботи*

1. Навести приклади ігрових та творчих методів
3. Навести приклади методів до кожної групи.
4. Скласти загальну таблицю методів навчання мистецтву.

Література

1. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія : навч. посібник. Суми: Вид. «Наука», 2004. 211 с.
2. Падалка Г. М Педагогіка мистецтва : доміантні аспекти розвитку. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/152/9.pdf>
3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). URL: <https://studfile.net/preview/5191220/>
4. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Київ: Либідь. 288 с.

5. Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін. Київ: АПН України, 1998. 183 с.

6. Скорик Т. В Музика на уроках читання. *Початкова школа*. 2003. №3. С. 40-43.

■ *Методичні рекомендації до теми*

Основні положення теми

1. Методи відповідно з характером завдань по етапах навчання:

- ознайомлення з художнім матеріалом;
- опрацювання художніх творів;
- створення художніх образів.

Вказані методи охоплюють необхідні завдання навчання мистецтва учнів за етапами.

2. Методи формування пізнавального інтересу у навчанні мистецтву:

- стимулювання художнього навчання – ігри, ситуація новизни, приклад, заохочення, проблемні методи навчання (диспут, мозковий штурм, проблемна задача);

- активізацію художньої діяльності – дидактичні ігри, аналіз життєвих ситуацій, створення ситуацій успіху у навчанні, метод навчальної дискусії, метод створення цікавих ситуацій, метод створення ситуації новизни навчального матеріалу;

- методи стимулювання почуття обов'язку і відповідальності у навчанні: пояснення суспільної значущості навчання, роз'яснення особистої значущості навчання, пред'явлення вимог, стимулювання і гальмування у навчанні.

Всі методи носять активний характер.

3. Метод інсценування як один із ігрових методів має дві форми інсценування занять: перша – заздалегідь підготовлене інсценування, друге – імпровізоване інсценування.

За ігровою методикою поділяють на:

1. Неімітаційні: аналіз конкретних ситуацій, логічно-мислительні, креативно-пізнавальні (Мозковий штурм, Брейн-ринг, Зіпсований телефон інші)

2. Імітаційні або рольові: організаційно-діяльнісні, професійно-комунікативні, ситуативно-сюжетні, драматизаційні.

Метод ділової гри. Суть методу полягає у навчальному моделюванні ситуації тієї діяльності, яка має навчити студентів на моделях виконувати відповідні професійні функції. Тут більш детальна розробка плану гри, сценарію, розподіл ролей.

Методи проблемного навчання. Проблема (від грец. – problema – задача, завдання) – теоретичне чи практичне питання, на яке немає готової відповіді, тому необхідно вивчити його, дослідити, щоб знайти відповідь. *Навчальна проблема* – це штучно створена у навчанні модель практичної життєвої проблеми.

Проблемна ситуація – це навчальна проблема, яка потребує вирішення, усвідомлюється як труднощі і вимагає від учня пошуку нових знань чи нових способів дій.

Проблемна задача формулюється викладачем і ставить учня у проблемну ситуацію, в якій на основі вже наявних знань засвоюються нові ідеї, концепції, принципи, способи дій.

Проблемне питання – це окремо взяте навчальне питання, яке входить до складу проблемної задачі, що вимагає відповіді.

Диспут – це зіткнення думок і різних точок зору.

Підготовка і проведення диспуту мають свою методику:

- вибір теми;
- розробка плану підготовки диспуту з переліком відповідальних за певну ланку роботи;
- визначення основних питань дискусії;
- добір літератури з обговорюваної проблеми;
- вибір ведучого диспуту.

Виконуючи завдання самостійної роботи, необхідно запропонувати приклади методів до різних груп, орієнтуючись на засоби тих видів мистецтва, які є більш зрозумілими для вас. Слід спиратись також на вікові особливості учнів, для яких можна пропонувати ці методи.

Практичне заняття 7

Тема: ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА І ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Питання для обговорення

1. Розкрити значення особистісно-орієнтованого підходу у мистецькій освіті. Основні етапи реалізації особистісно-орієнтованого підходу.
2. Поняття «технологія», «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання».
3. Види інтеграції та зміст художньо-інтегративної технології.
4. Розкрити сутність проблемно-евристичних технологій, проблемного виховання та його основних методів.
5. Розкрити сутність інтерактивних технологій.

■► Завдання для самостійної роботи

1. До музичного твору підібрати репродукції картин та навпаки: запропонувати 4 варіанти.

Наприклад: Г. Свиридов «Заметіль» («Трійка») – І. Грабар «Зимовий пейзаж».

2. Розробити 2 приклади побудови фасилітованої дискусії, використавши перелік творів для фасилітації на уроках мистецтва за підручником Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с. https://estetika.at.ua/Methoduka_Masol_L.M..pdf

Література

1. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія : навч. посібник. Суми: Вид. «Наука», 2004. 211 с.

2. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І.В. Руденко. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с. URL: https://estetika.at.ua/Metoduka_Masol_L.M..pdf

3. Миропольська Н., Ничкало С., Рагозіна В., Хлебнікова А., Шахрай В. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 240 с. URL: <https://bit.ly/3EKcHJH>

4. Скорик Т. В. Особистісно-орієнтовані технології навчання в музичній освіті та вихованні. *Діалог культур: Україна – Греція* : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ – Салоніки – Афіни – Одеса-Київ; Київ, 20-21 вересня 2012р.) / упоряд.: С.М.Садовенко, Л.В.Терещенко-Кайдан. Київ: НАКККиМ, 2012. С. 425-427.

■ *Методичні рекомендації до теми*

Основні положення теми.

1. Реалізація особистісного підходу в мистецькій освіті передбачає:

1) опору на результати індивідуальної діагностики учнів: враховувати стан розвитку художнього сприймання учня, особливості пам'яті, мислення, уяви, емоційно-вольових характеристик, особливості естетичних переваг, стан розвитку художніх здібностей тощо;

2) впровадження проєктувальних підходів: визначення педагогом перспектив індивідуального розвитку учня; чого має досягти учень в кінці запланованого курсу навчання, які художні якості мають бути розвинені у нього і в якому обсязі, які знання повинні стати особистісним надбанням учня, які смаки і естетичні ідеали мають у нього переважати, які уміння і навички мають бути сформовані і т. п. Тобто, визначення перспектив індивідуального особистісно-художнього розвитку учня;

3) окреслення комунікативної стратегії: освітній процес не може бути продуктивним без встановлення педагогічно доцільних взаємовідносин між педагогом і учнем. Взаєморозуміння, повага один до одного – запорука особистісного розвитку учня, стимулювання його самостійності, формування художніх умінь і навичок, творчого становлення. Інтуїтивне відчуття і свідоме ставлення з боку педагога до комунікативно продуктивного протікання освітнього процесу має неабияке значення в особистісному становленні учня.

2. Освітня технологія – система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, що побудовано на науковій основі, запрограмовано в часі та просторі та забезпечує досягнення намічених результатів.

Педагогічна технологія (В. Безпалько) – реалізація проекту діяльності учня, опосередкованого особистістю конкретного вчителя, його технікою; «технологія – це змістова техніка реалізації навчального процесу». Педагогічна технологія передбачає гнучке управління навчальною діяльністю учнів, а не жорстке авторитарне керування.

Технологія навчання (С. Гончаренко) – це в загальному розумінні системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням людських і технічних ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти.

3. Художньо-інтегративні технології можна умовно поділити на три групи відповідно виду інтеграції:

- духовно-світоглядний вид інтеграції, що здійснюється на основі спільної для всіх видів мистецтв тематизму, пов'язаного з відображенням у мистецтві різних аспектів життя;

- естетико-мистецтвознавчий вид інтеграції, що здійснюється на основі введення споріднених для різних видів мистецтв понять і категорій – естетичних, художньо-мовних, жанрових тощо;

• комплексний вид інтеграції, що передбачає одночасне поєднання декількох видів інтеграції, провідних інтеграторів із двох попередніх груп або ще й із додаванням до них інших.

I. Духовно-світоглядна інтеграція на основі спільного тематизму пов'язаного з відображенням явищ життя в мистецтві.

Тематичний принцип поєднання елементів змісту є найдоступнішим для учнів початкової школи. Технологічне забезпечення тематичної інтеграції, що втілює певну духовно-світоглядну ідею, досягається шляхом зіставлення і порівняння образів у різних видах мистецтва. Додатково варто емоційно підсилювати такі порівняння засобами мистецтва слова (вірші, прислів'я, загадки) та театралізації (діалоги з уявними або казковими героями, інсценізації тощо).

II. Естетико-мистецтвознавча інтеграція на основі споріднених понять – естетичних, жанрових. Цей вид інтеграції є досить складним для впровадження в початкову школу з огляду на обмеженість мистецького досвіду і недостатньо сформований лексикон художньо-естетичних синонімів молодших школярів. Тому основою художньо-педагогічної технології цього типу мають стати емоційно-образні аналогії, що розкривають сутність мистецтвознавчих та естетичних понять і категорій, а не їх вербальне засвоєння, раціональне усвідомлення і запам'ятовування.

А. Художньо-мовна інтеграція.

Б. Жанрова інтеграція.

III. Комплексна інтеграція, що передбачає одночасне поєднання основних видів інтеграції – духовно-світоглядної (тематичної), естетико-мистецтвознавчої (естетичної, жанрової, художньо-мовної) або інших видів (образно-символічної тощо). Технологія доповнюється прийомом музично-кольорових співставлень, що активізують міжсенсорну взаємодію (теми «Богатирі Київської Русі», «Діалог музики та живопису»).

4. Проблемно-евристичні технології: проблемні (незавершені) запитання, проблемний (ігровий або змагальний) виклад навчального матеріалу, створення проблемних ситуацій на уроці.

Евристика як наука про відкриття нового, знаходження істин зародилась у Стародавній Греції, а прообраз евристичного навчання можна побачити в започаткованому Сократом методі запитань і міркувань. Метод евристичних запитань розроблявся ще давньоримським оратором і педагогом Квінтіліаном. Для пошуку відомостей про певні події або об'єкти задається сім ключових запитань: хто? що? чому? де? чим? як? коли? Відповіді на ці запитання породжують незвичні ідеї та рішення щодо теми дослідження.

Евристичний метод передбачає, що навчальний матеріал розділяється на окремі елементи, в яких учитель додатково ставить пізнавальні завдання, які вирішуються безпосередньо учнями, тобто відбувається самостійне відкриття нового.

Проблемні методи: проблемне питання, проблемне завдання, проблемна ситуація, дискусія, мозковий штурм та ін.

Ігрова технологія навчання – це системний спосіб організації навчання, спрямований на оптимальну побудову освітнього процесу та реалізацію його завдань.

Дидактичні ігри класифікують на рольові, ділові, організаційно-діяльнісні, комп'ютерні. Особливо ефективною є рольова гра, де учні приміряють різні ролі. При цьому відбувається збагачення їх уявлень про трудові, професійні чи особистісні взаємини з іншими людьми, підготовка до реальних життєвих ситуацій. Рольові ігри допомагають розв'язувати проблему мотивації в навчанні. Важливе значення рольової гри полягає також у подоланні внутрішніх конфліктів, реалізації психотерапевтичної функції.

5. Інтерактивний (від англ. interaction – взаємодія) означає «здатний до взаємодії, співробітництва, діалогу». Метою інтерактивних технологій навчання є набуття учнями інтеркультурної компетентності – готовності, здатності до комунікативної і кооперативної діяльності, оволодіння комплексом відповідних умінь.

З-поміж низки інтерактивних методів, доцільних для організації аналізу-інтерпретації творів мистецтва, високу ефективність має фасилітована дискусія.

Фасилітація (від латин, *facilis* – легкий, англ. *facilitate* – полегшувати, допомагати) – це технологія навчання, принциповою особливістю якої є опосередкована участь педагога в колегіальному самонавчанні учнів. Фасилітована дискусія як одна з форм педагогічного спілкування полягає в колективному обговоренні певної проблеми, що має на меті колегіально наблизитися до результату (знаходити рішення, відкривати нові ідеї, утворювати консенсус) за допомогою певних стратегій, спрямовуючих запитань і спеціальних прийомів ведучого – фасилітатора.

Важлива відмінність цієї інтерактивної технології від традиційної – відсутність додаткової інформації про авторів творів, час їх створення, художні засоби тощо. Без будь-якої зовнішньої інформації діти мають навчитися «вичерпувати» зміст твору із самого твору.

Пусковий механізм дискусії полягає в серії заздалегідь розроблених запитань учителя, що виконує роль фасилітатора. Він виступає посередником у взаємодії учнів, стимулюючи за допомогою запитань пізнавальні процеси, творче мислення учасників обговорення, допомагає їм включитися в активний пізнавальний пошук у процесі сприйняття мистецьких творів і їх колективного обговорення.

Практичне заняття 8

Тема: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВА

Питання для обговорення

1. Переваги та недоліки використання інтегрованого навчання.
2. Класифікація та структура інтегрованих уроків.
3. Приклади інтегрованих художньо-творчих завдань на уроках мистецтва.

Завдання для самостійної роботи

Розробити презентацію уроку-подорожі до однієї із країн (Україна, Австрія, Німеччина, Польща та ін.), використовуючи музичний та художній матеріал, що характеризують національну складову мистецтва/ мистецькі напрями регіону.

Індивідуальне творче завдання: створити ілюстрації до музичної казки.

Література

1. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с. URL: https://estetika.at.ua/Metoduka_Masol_L.M..pdf

2. Миропольська Н., Ничкало С., Рагозіна В., Хлебнікова А., Шахрай В. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання : навчальний посібник. Тернопіль; Навчальна книга – Богдан, 2006. 240 с. URL: <https://bit.ly/3EKcHJH>

3. Скорик Т. В. Реалізація принципу інтеграції мистецтв у підготовці вчителя початкових класів і музики. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету*. Чернігів: ЧДПУ, 2002. Вип. 10. С. 167-170.

4. Скорик Т. В. Інтегрований урок музики та образотворчого мистецтва у 2 класі. *Початкова школа*. 2005. №11. С. 43-45.

5. Скорик Т. В. Принципи інтеграції предметів мистецького циклу. *Діалог культур у контексті історії українсько-грецьких зв'язків*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 20 трав. 2011р.). Київ: НАКККиМ, 2011. С. 200-203.

6. Скорик Т. В. Особистісно-орієнтовані технології навчання в музичній освіті та вихованні. *Діалог культур: Україна – Греція* : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ – Салоніки – Афіни – Одеса-Київ; Київ, 20-21 вересня 2012 р.) / упоряд.: С. М. Садовенко, Л. В. Терещенко-Кайдан. Київ: НАКККиМ, 2012. С. 425-427.

■ **Методичні рекомендації до теми**

Основні положення теми

1. *Інтеграція* (від лат. – integer – повний, цілісний) – об'єднання в ціле будь-яких окремих частин.

Інтегрований урок може будуватись у межах одного навчального предмета (внутрішньопредметна інтеграція) або з інтегрованого змісту кількох навчальних дисциплін (міжпредметна інтеграція).

Важливою умовою ефективного використання інтегрованих засобів навчання є з'ясування істотних відмінностей між уроками з використанням міжпредметних зв'язків, інтегрованими та бінарними уроками.

Міжпредметні зв'язки передбачають включення в урок завдань і питань з інших предметів. Ці завдання мають додаткове значення. Це лише окремі короткочасні елементи уроку, що сприяють більш глибокому сприйняттю й осмисленню понять, що вивчаються.

Бінарні уроки – це різновид інтегрованих. Їх відмінність полягає у тому, що інформація з різних навчальних предметів подається окремими блоками. Як правило, їх об'єднує навчальна тема. Такі уроки часто проводяться із залученням асистента. Його роль можуть виконувати батьки учнів, учителі тощо.

Інтегрований урок поєднує в собі знання з предметів, що інтегруються навколо однієї теми.

Для інтеграції в навчанні і вихованні існують як сприятливі, так і несприятливі фактори. До позитивних факторів слід віднести наявність великих потенційних можливостей у розвитку інтелекту дитини, які в традиційному навчанні використовуються недостатньо. Перший негативний фактор – обмежена кількість навчальних предметів – можна компенсувати тим, що зміст невеликого обсягу засвоєваних знань має відображати дійсну картину світу, взаємозв'язок її частин. Другий негативний чинник – труднощі викладу інтегрованого курсу.

Створення інтегрованих курсів названо одним із завдань оновлення змісту освіти та методів навчання початкової школи.

Переваги інтеграції на уроці:

– світ, що оточує дітей, пізнається нами в різноманітті і єдності;

– інтегровані уроки розвивають потенціал самих учнів, спонукають до активного пізнання навколишньої дійсності, до осмислення й знаходження причинно-наслідкових зв'язків, до розвитку мислення, логіки, комунікативних здібностей; сприяють розвитку вміння порівнювати, узагальнювати, робити висновки, формують інтегровані знання з обох використовуваних дисциплін;

– форма проведення інтегрованих уроків нестандартна, захоплююча;

– використання різних видів роботи підтримує увагу учнів на високому рівні;

– такі уроки знімають стомлюваність, перенапругу учнів за рахунок переключення на різні види діяльності, служать розвитку уваги, мислення й мови;

– інтегровані уроки дають учневі досить широке і яскраве уявлення та інтегровані знання про світ у якому він живе, про взаємодопомогу, про існування різноманітного світу матеріальної й художньої культури.

Оскільки інтегрований урок – це в основному уроки систематизації та узагальнення знань, умінь і навичок учнів, та його оптимальною структурою буде така:

– повідомлення теми, цілей та завдань уроку;

- мотивація навчальної діяльності учнів;
- актуалізація та корекція опорних знань;
- повторення й аналіз основних фактів, подій, явищ;
- творче перенесення знань і навичок учнів у нові ситуації;
- узагальнення та систематизація навчальних досягнень учнів;
- підбиття підсумків уроку.

2.Класифікація інтегрованих уроків

Інтегровані уроки можна класифікувати за такими ознаками:

I. За дидактичною метою:

- 1) інтегровані уроки засвоєння нових знань;
- 2) інтегровані уроки формування практичних умінь і навичок;
- 3) інтегровані уроки узагальнення і систематизації знань;
- 4) інтегровані контрольні уроки.

II. За етапами навчальної діяльності:

- 1) вступні інтегровані уроки;
- 2) інтегровані уроки первинного ознайомлення з матеріалом;
- 3) інтегровані уроки формування понять, вивчення законів і правил;
- 4) інтегровані уроки застосування знань на практиці;
- 5) інтегровані уроки формування практичних умінь і навичок.

До дидактичних (навчальних) вимог відносяться:

- чітке визначення задач кожного предмета, що інтегруються на уроці;
- раціоналізація інформаційного навчання уроку, оптимізація інтегрованого змісту з урахуванням соціальних і особистих потреб;
- раціональне поєднання різноманітних форм і методів;
- творчий підхід до формування структури уроку;
- забезпечення оперативного зворотного зв'язку.

3. Серед творчих завдань інтегративного типу найтипівішими є такі:

- графічно зобразити мелодичний рисунок, передати лініями характер руху мелодії (плавний, стрибкоподібний), напрям руху мелодії (вгору чи вниз), добрати до мелодії відповідні за характером лінія-образи («лінія-пружинка», «лінія-хвиля», «лінія-зигзаг», «лінія-пунктир»);

- добрати кольори, відповідні музичним тембрам, образам і настроям;

- відобразити музичні ритми (дво-, три-, чотиридольні) або форми (дво-, тричастинні, варіації, рондо) в орнаментальних композиціях, зокрема аплікаціях;

- намалювати реалістичні композиції (сюжетно-тематичні, пейзажні тощо) – «візуальні розповіді» до програмних музичних творів, театральних вистав;

- створити «звукові плями», які б характеризували героїв музичної казки;

- намалювати ілюстрації до дитячих казок;

- передати за допомогою жестів, танцювальних рухів, пантоміми характери героїв казки, персонажів картини, образів програмної музики.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сутність та завдання педагогіки мистецтва.
2. Роль мистецтва у освіті за часів античності.
3. Роль мистецтва у навчально-виховній системі Стародавньої Греції.
4. Я.А. Коменський про виховний вплив мистецтва.
5. П.Юркевич про значення мистецького виховання.
6. Функції мистецької освіти.
7. Принципи навчання мистецтва.
8. Педагогічні умови навчання мистецтва.
9. Гуманістична спрямованість мистецької освіти.
10. Методи навчання мистецтва за джерелами передачі та характером сприйняття художньої інформації. Навести приклад.
11. Методи навчання мистецтва відповідно з характером мистецької діяльності. Навести приклад.
12. Методи навчання мистецтва відповідно з характером художніх завдань по етапах навчання. Навести приклад.
13. Методи формування пізнавального інтересу у навчанні мистецтву. Навести приклад.
14. Вибір методів навчання.
15. Методи контролю і самоконтролю у навчанні мистецтва. Навести приклади таких методів.
16. Характеристика ігрових та проблемних методів навчання мистецтву. Навести приклади таких методів.
17. Сутність художнього сприймання мистецтва.
18. Критерії сприймання мистецтва та різновиди художнього сприймання.
19. Умови художнього сприймання: вступне слово; цілеспрямоване створення ситуації мистецького сприймання.
20. Розкрити значення особистісно-орієнтованого підходу у мистецькій освіті. Основні етапи реалізації особистісно-орієнтованого підходу.

21. Сутність художньо-інтегративної технології навчання мистецтва.

22. Розкрити сутність проблемно-евристичних технологій навчання мистецтва.

23. Розкрити сутність інтерактивних технологій навчання мистецтва.

24. Навести приклади використання системи творчих завдань інтегративного типу

25. Навести приклад підбору до музичного твору репродукції картин (4 варіанти).

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Болгарський А. Г. Деякі аспекти формування художньо-творчих вмінь у майбутнього вчителя музики. *Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики*: Зб. наукових праць / ред. кол.: Н. В. Гузій (відп. ред.). Київ: УДПУ, 1997. С. 290-293.

2. Дорошенко Т., Міненко А., Скорик Т. Методичні основи модернізації мистецької підготовки вчителя початкової школи в контексті сучасних освітніх парадигм/*EUROPEAN HUMANITIES STUDIES : State an Society*, 4(1), 2017, Poland, С. 126-142.

3. Горбенко С. С. Історія гуманізації музичної системи освіти : навчальний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2007. 380 с.

4. Зязюн І. А. Безсвідоме і творча інтуїція. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*. Ченстохов: Вид-во Вищої Педагогічної школи, 2003. С. 121-137.

5. Лещенко М. І. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання. К.: Либідь, 1995. 192 с.

6. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Харків : Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с. URL: https://estetika.at.ua/Metoduka_Masol_L.M..pdf

7. Миропольська Н., Ничкало С., Рагозіна В., Хлебнікова А., Шахрай В. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання: Навчальний посібник. Тернопіль; Навчальна книга – Богдан, 2006. 240 с. URL: <https://bohdan-boks.com/upload/iblock/65c/65c4ccb7c36ebab9ed7b2ef11322e242.pdf>

8. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія : навч. посібник. Суми: Вид. «Наука», 2004. 211 с.

9. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія, (за ред. Ничкало Н. Г.). Чернівці: Зелена Буковина, 2006. 224 с.

10. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : домінантні аспекти розвитку. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/152/9.pdf>

11. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с. URL: <https://studfile.net/preview/5191220/>

12. Орлов В. Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія. Київ: Наукова думка, 2003. 262 с.
13. Олексюк О. М., Ткач М. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості. Київ: Знання України, 2004. 264 с.
14. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посібник. 2-ге вид., доп. Київ: Либідь. 288 с.
15. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання : навч. посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 256 с.
16. Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін. Київ: АПН України, 1998. 183 с.
17. Семашко О. М. Соціологія мистецтва : навчальний посібник. Львів: Магнолія плюс, 2005. 244 с.
18. Скорик Т. В. Реалізація принципу інтеграції мистецтв у підготовці вчителя початкових класів і музики. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету*. Чернігів: ЧДПУ, 2002. Вип. 10. С. 167-170.
19. Скорик Т. В. Музика на уроках читання. *Початкова школа*. 2003. №3. С. 40-43.
20. Скорик Т. В. Інтегрований урок музики та образотворчого мистецтва у 2 класі. *Початкова школа*. 2005. №11. С. 43-45.
21. Скорик Т. В. Принципи інтеграції предметів мистецького циклу. *Діалог культур у контексті історії українсько-грецьких зв'язків*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 20 трав. 2011 р.). Київ: НАКККіМ, 2011. С. 200-203.
22. Скорик Т. В. Особистісно-орієнтовані технології навчання в музичній освіті та вихованні. *Діалог культур: Україна – Греція* : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ – Салоніки – Афіни – Одеса-Київ; Київ, 20-21 вересня 2012 р.) / упоряд.: С. М. Садовенко, Л. В. Терещенко-Кайдан. Київ: НАКККіМ, 2012. С. 425-427.
23. Скорик Т. В. Соціалізація особистості засобами музичного мистецтва. *Сталий розвиток у соціальному вимірі: глобальним проблемам – локальні рішення*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., (Чернігів, 2 листоп. 2011 р.). / за ред. С. М. Шкарлета, Н. А. Ємець, Л. М. Завацької, І. І. Кичко, Н. І. Кривоконь, Т. І. Сили. Чернігів: ЧДТУ, 2012. С. 28-32.
24. Шевнюк О. Л. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика. Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. 232 с.
25. Щолокова О. П. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутніх вчителів. Київ: УДПУ ім. М. Драгоманова. Київ, 1996. 172 с.
26. Шульгіна В. Д. Українська музична педагогіка : підручник. Київ: ДАККіМ, 2005. 271 с.

Інформаційні ресурси

1. MIDI-архів класичної музики – <http://www.prs.net>.
2. Музичний архів музики всіх жанрів у форматі *mp3* – <http://www.mp3.com>.
3. Нотний архів – <http://www.gmd.de/misc/music>.
4. Центральний ресурс по файлам формату VQF – <http://www.vqf.com>.
5. Програваач WinAmp – <http://www.winamp.com>.
6. Центральний ресурс по формату *Real Audio* – <http://www.real.com>.
7. Центральний ресурс компаній *E-mu* и *Ensoniqno* звукового формату *SoundFont* – <http://www.soundfont.com>.
8. Довідник по програмам нотного набору і верстки – [http://ace.acadiau.ca/score/others, htm](http://ace.acadiau.ca/score/others.htm)
9. Центральний ресурс музики І. С. Баха «*Bach Digital*» – <http://www.bachdigital.org>.
10. <https://sites.google.com/site/sajtvcitelamuzikidemkivmv/>.
11. <https://sites.google.com/site/muzicnakavarna/>.
12. <http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html> – бібліотеки в Інтернеті.
13. <http://www.mon.gov.ua> – Сайт Міністерства освіти і науки України
14. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
15. <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html> – електронний фонд наукових публікацій.
16. <http://www.nus.inf.ua> – Електронна платформа «Нова українська школа»
17. <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-OSVITORIA+ST101+st101/about> –Онлайн-курс для вчителів початкової школи

ВИМОГИ ДО СФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання – це самостійна творча робота студента, яка засвідчує його знання теми, розуміння основних підходів до вирішення практичної проблеми, а також відображає власні професійні погляди майбутнього вчителя мистецьких дисциплін на основі здобутих професійних знань.

ІНДЗ спрямовані на самостійне вивчення частини програмового матеріалу з дисципліни, систематизацію, поглиблення, узагальнення, закріплення, практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

ІНДЗ виконується відповідно до поставлених завдань до кожної теми у вигляді вільного викладу відповіді на проблемні питання (есе), виконання робіт практичного характеру, наприклад підбору мистецького матеріалу, творчих завдань інтегрованого типу тощо.

Студенти мають можливість самостійно обрати теми ІНДЗ, які пропонуються, але обов'язковим є виконання одного ІНДЗ за ОК.

Тематика ІНДЗ:

1. Художня ілюстрація музичної казки.
2. Створення художньої аплікації за темами: «Музика осені» (або іншої пори року на вибір).
3. Творчий проект (тематика формується самостійно). Наприклад, «Постать Т. Шевченка у образотворчому мистецтві», «Г. Сковорода про роль навчання мистецтву», «Художня галерея Чернігова (на прикладі вернісажу художників чернігівщини)», «Художній музей Чернігова: історія та сучасність», «Мій улюблений художник» тощо.

Творчий проект може бути оформлений у вигляді презентації або текстового файлу.

Структура творчого проекту текстового файлу містить такі елементи:

- титульна сторінка
- вступ (обґрунтування)
- основна частина (зміст проекту)
- висновки
- список використаних джерел (за необхідності)
- додатки (за необхідності).

Вимоги до оформлення:

- текст роботи має бути надруковано з одного боку аркуша (формат А-4): 14 кегль, шрифт Times New Roman;
- назви розділів краще набирати 14 кеглем (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним курсивом;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- відступ в абзацах – 1,25 см;
- обсяг ІНДЗ – 5-15 сторінок.

Ілюстративний матеріал – малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати безпосереднього після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в тексті.

Презентація творчого проекту виконується у довільній формі, але має включати основні компоненти: тема, обґрунтування, зміст проекту, узагальнення, використані джерела.

Оцінка за ІНДЗ виставляється на завершальному занятті (практичному) з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання у формі усного звіту студента про виконану роботу. Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом екзаменаційної оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Кожне ІНДЗ оцінюється, виходячи з аналізу сукупності таких критеріїв:

1. Повнота розкриття питань.
2. Особистий погляд на вирішення поставленої проблеми.
3. Зміст ІНДЗ має передбачати аналіз сучасного підходу до вирішення означеної проблеми.
4. Список використаних джерел та додатки не є обов'язковою частиною ІНДЗ (в залежності від поставлених завдань).

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат (лат. *refere* – доповідати, повідомляти) – невеликий цілісний виклад матеріалу, у якому коротко, але з мотивуванням, визначеннями і висновками викладено основні ідеї, положення статті або кількох статей, книг; інколи дається власне ставлення до них.

Оглядовий реферат містить огляд і аналіз певного кола наукових джерел, а пошуковий – висвітлює певну інформацію і має елементи самостійного пошуку.

Робота над рефератом спрямована на формування у студентів уміння аналізувати, зіставляти та узагальнювати різні підходи, погляди, конкретний матеріал; розкривати своє ставлення до досліджуваних проблем, робити на цій основі правильні обґрунтовані висновки. Метою написання рефератів є розширення кругозору студентів та поглиблення їх знань з предмета; розвиток основних практичних умінь наукової роботи (дослідницькі вміння, вміння знаходити спеціальну літературу і працювати з нею, складати список використаних джерел і оформляти опрацьований матеріал); формування наукових умінь; оволодіння стилем наукового мовлення та етикою наукового диспуту.

У процесі роботи над рефератом можна виділити чотири етапи:

1. *Початковий*: вибір теми, складання списку літератури для опрацювання, її структурування, розробка плану і написання вступу.

2. *Основний*: опрацювання літератури, робота над змістом і висновками реферату.

3. *Заключний*: оформлення реферату, критичний аналіз його змісту і коригування.

4. *Захист реферату*: на семінарському занятті чи індивідуальній консультації.

Структура реферату містить такі елементи:

- титульна сторінка
- зміст
- вступ
- основна частина (розділи, пункти і підпункти)
- висновки
- список використаних джерел
- додатки.

Вимоги до оформлення реферату:

- текст роботи має бути надруковано з одного боку аркуша (формат А-4): кегль 14, шрифт Times New Roman;
- назви розділів краще набирати 14-им кеглем (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним курсивом;
- міжрядковий інтервал - 1,5;
- відступ в абзацах - 1,25 см;
- текст реферату необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий - 20 мм, правий - 15 мм, верхній - 20 мм, нижній - 20 мм;
- нумерація сторінок зверху посередині;
- обсяг реферату - 10-15 сторінок.

Ілюстративний матеріал - малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати безпосередньо після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в тексті.

Захист реферату має проходити за таким планом:

- актуальність обраної теми
- основні тези, що розкривають тему
- власний аналіз літературних джерел та ставлення до порушеної проблеми.

Критерії оцінювання рефератів

Кожний реферат оцінюється, виходячи з аналізу сукупності таких критеріїв:

1. Актуальність теми.
2. План реферату має системно розкривати обрану тему.
3. Зміст реферату має передбачати розкриття положень сучасних підходів до проблем вищої школи.
4. Професійна специфіка. Розкриття особливостей підготовки майбутніх соціальних працівників.
5. Особистий внесок оцінюється із наявності власних аналітичних висновків та конкретних пропозицій щодо удосконалення підготовки фахівців у ЗВО.
6. Використані джерела, тобто наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел.

Примітка: реферат «скопійований» із Інтернет-мережі чи такий, що не містить аналізу та узагальнень опрацьованої літератури та власного погляду на проблему – не зараховується.

Навчально-методичне видання

**СКОРИК
ТАМАРА ВОЛОДИМИРІВНА**

ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять та самостійної роботи для студентів
спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
ОР «Бакалавр»**

Технічний редактор
Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

О. Клімова

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.*

Підписано до друку 04.04.2023 р. Формат 60 x 84 1/16.
Ум. друк. арк. 3,26. Обл.-вид. арк. 1,9. Зам. № 023.
Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т. Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 941-102, nuchk.tipograf@gmail.com

